

Fantázia 2023

Antológia fantastických poviedok

Finálové a ďalšie vybrané poviedky z literárnej súťaže
Martinus Cena Fantázie 2023

Súťaž organizuje
Občianske združenie Fantázia

Generálny partner: MARTINUS

Partneri: ESET, Artis Omnis, Incheba

Mediálni partneri:
Aj ty môžeš písať,
Rádio Devín, ProMovie,
Knižná revue, scifi.sk

Ceny venovali:
Eset, Martinus, Publico, vydavateľstvo Artis Omnis, iHRYsko.sk,
Blackfire games, Incheba, Nekonečno.sk, YOLI a Fantázia media

Fantázia 2023

Antológia fantastických poviedok

Zostavil: Ivan Alakša

Copyright © Fantázia media

Slovak edition © Fantázia media, s. r. o., 2023

Cover © Slavomír Jakob, 2023

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie sa nesmie kopírovať a rozmnožovať s cieľom rozširovania v akejkoľvek forme alebo akýmkoľvek spôsobom bez písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-89823-33-8

IVAN ALAKŠA

Fantastika pre dospelých

Dosť často sa mi stáva, že keď niekomu ponúknem niektorú z našich zbierok Fantázia, slušne naznačí, že on literatúru pre mládež nečíta. Fantastika v našich končinách asi má takýto status, niečo ako literatúra pre deti a mládež, dobrodružná literatúra... A potom, keď som mal známejšie ponúknuť nejaké naše zborníky pre syna, ktorý číta *young adult* a chcel by sa už zoznamovať aj s fantastikou pre starších, vlastne som mal problém vybrať zborník, ktorý by som bez problémov nechal čítať mládežníka pod 15 rokov. Napríklad špeciálne na Fantáziu 2023 sme asi naozaj mali dať nálepku „18+“, lebo kým v predošlých rokoch to bolo sporadické a nie pravidlom, aktuálny ročník sa nám nečakane zvrhol. „Hrubosť, primitivizmus a vulgárnosť“ vo finálových poviedkach nám bola nedávno vytknutá na sociálnej sieti a otvorene vravím, aj ja som pri čítaní niektorých poviedok počas hodnotenia dostával tik do oka. Môžem však ja niečo hovoriť, keď som sám tento rok oslovil na titulnú ilustráciu autora, pri ktorom som vedel, že to bude „mäso“ a aj bolo? Až také, že na jednom mieste obrázka sme riešili: „Toto, prosím ťa, radšej nejako prekry...“

Ale čo si budeme navrávať, prvú poviedku s tvrdšou erotikou sme mali uverejnenú už v zborníku v roku 2013 a nejaké tie vulgarizmy sa v našich poviedkach vyskytovali stále. A čo spôsobilo ten aktuálny tohtoročný (pocitovo) nárast? Ale veď sa pozeráme okolo seba. Započúvajte sa do vyjadrení politikov na tribúnach i v parlamente, ľudí v uliciach a dám s mačičkami, kvetinkami a vnúčatami na sociálnych sieťach. Počúvajte, aké správy dostávajú niektorí novinári, aktivisti, príslušníci menších, prečítajte si, ako sú častovaní naši susedia, brániaci svoju vlasť pred okupantmi a ako sú oplúvaní ľudia, ktorí hľadajú pre seba a svoje deti

lepšie miesto pre život. A nakoniec, skúste chvíľu počúvať mládež baviacu sa medzi sebou.

Fantastika je literatúra reflektujúca svet, v ktorom žijeme, fantastika nie sú rozprávky pre deti, sú to príbehy ľudí, ktorí môžu žiť medzi nami, ktorí sme my. Vulgarizmy a explicitné scény v poviedkach tejto knihy nie sú samoučelné, naopak, sú súčasťou príbehu, sú prirodzenosťou ľudí, ktorí v tom príbehu žijú, ktorí ho prežívajú. A som presvedčený, že v Martinus Cene Fantázie máme vytvorené dostatočné sito na preosiatie toho, čo si nezaslúži ísť na verejnosť. Tým sitom je porota a ešte pred ňou editorky.

Funkciu editoriek prvého kola si zopakovali dámy z predošlého ročníka **Ivana Černáková** a **Jana Packová**. Druhá menovaná je zároveň porotkyňou Ceny Bibliotéky, takže zabila rovno dve muchy jednou ranou. V dvadsiatom prvom ročníku súťaže tak z 217 poslaných textov a po prečítaní vyše 3 000 normostrán textu pustili do porotcovského kola 131 poviedok.

Porota druhého kola pracovala v zložení: **Katarína Pivarčiová**, spisovateľka, scenáristka, copywriterka a redaktorka; **Jana Borišincová**, prekladateľka, autorka a členka literárneho klubu *Aj ty môžeš písať* so záľubou v poskytovaní betareadingov; **Peter Uličný**, autor, textár piesní, publicista, pedagóg a spoluzakladateľ jedného z prvých SF klubov na Slovensku – „IQ“ 2001“; **Marian Jaslovský**, slovenský publicista, autor, hudobník a príležitostný producent; a **Andrej Csino**, marketingový kreatívec a copywriter, autor, moderátor a organizátor literárnych čítačiek. Porotcovia prečítali vyše 2 200 normostrán textu a čítali na čítačkách e-knžíh PocketBook.

Porotkyňa Jana Borišincová v tomto ročníku hodnotila prečítané poviedky aj verejne – v podcaste *Aj ty môžeš písať*, ktorý je už druhý rok naším partnerom. Jana si do podcastu prizvala aj ďalšiu porotkyňu Katku Pivarčovú a v jednej časti sa autorom prihovoril aj Andrej Csino. Celkom v úvode tvorca podcastu Marek Vaňous vyspovedal tiež Janu Packovú, editorku prvého kola.

Tabuľku s kompletným bodovým hodnotením hlavnej poroty si môžete nalistovať na posledných stranách tejto knihy a po zrátaní bodového hodnotenia vzišiel aj víťaz Ceny poroty MCF 2023.

Najviac bodov udelila tohtoročná porota temnej rodinnej dráme **Márie Hanúskovej** *Gumák*. Poviedka rovnako zabodovala aj v hororovej Cene Béla.

Už sa to tak stáva, že počtom bodov sa nám do finále namiesto piatich poviedok zvykne prebojovať viac adeptov. V tomto roku sa o piate finálové miesto delili až tri texty. Štatút súťaže však na túto alternatívu myslí, a tak poviedkam *Substancia X12* a *Mľaská to v tme* finále ušlo iba tesne. Obe však nakoniec skončili aj v tomto zborníku.

Finále sme vyhlásili vo štvrtok 28. septembra v kníhkupectve Martinus na Obchodnej ulici v Bratislave a záznam z vyhlasovania nájdete vďaka spoločnosti ProMovie na našich sociálnych sieťach. Od 3. októbra ste si na blogu generálneho partnera súťaže, kníhkupectva Martinus: blog.martinus.sk, mohli prečítať päťicu finálových poviedok a do 20. októbra ste mohli jednej z nich odovzdať svoj hlas. Hlasovania sa v tomto roku zúčastnilo 1 123 čitateľov, ktorí rozhodli, že víťazom dvadsiateho prvého ročníka Martinus Ceny Fantázie sa stal **Tomáš Hrábek** s poviedkou *Osemdesiattri kilometrov na D1* (402 hlasov). Prvé miesto si poviedka držala hneď od začiatku hlasovania a už ho nepustila. Druhé miesto sa ušlo novej tvári v našej súťaži **Anastasi Sebastian** a jej poviedke *Za plotom spievajú víly* (194 hlasov). Celá štvorica poviedok po víťazovi sa zmestila do rozmedzia 32 hlasov, takže o poradí 2-5 mohlo naozaj rozhodnúť čokoľvek. Tretie miesto čitatelia prideliť poviedke *Gumák* (186) **Márie Hanúskovej**, ktorá sa tak s víťazstvom Ceny poroty a Ceny Béla stala tohtoročnou najoceňovanejšou autorkou. Štvrté miesto si vybojoval **Peter Janoviček** s poviedkou *Ruža z Tivoli* (179) a piatym v celkovom hodnotení sa stal **Tomáš Slobodník** a jeho *Ďalší všedný deň v Sodome* (162).

Slávnostné vyhlasovanie výsledkov Martinus Ceny Fantázie 2023 sa uskutočnilo 11. novembra 2023 na pódiu Medzinárodného knižného veľtrhu Bibliotéka. Tu sme zároveň pokrstili aj zborník, ktorý držíte v rukách. Ilustráciu na jeho obálku tentoraz namaloval Slavomír Jakab a v čase, keď sme s ním o tom komunikovali a keď nám poslal prvý náhľad, sme ešte netušili, že hororovými motívmi sa trafi do nálady jednej z finálových poviedok.

Porotcovia **Ceny spoločnosti ESET pre najlepšiu sci-fi poviedku** v tomto ročníku vyberali spomedzi 42 poviedok a do finále sa rozhodli poslať šesticu z nich. Víťazkou sa stala **Lenona Štiblaríková** s poviedkou *Čistič*. Vo finále ďalej skončili poviedky: *Ruža z Tivoli* (Peter Janoviček), *Správa z Uruku* (Andrej Purkart), *VITA* (Miroslav Tokarsky) *Automatické rozhodovanie* (Peter Udvardi) a *Substancia X12* (Ján Bodzan). V poviedkach ostávajú tentoraz na Zemi a týkajú sa skôr digitalizácie a prenosu ľudskej mysle, precitnutia umelej inteligencie, ale máme tu aj cestovanie v čase. Sci-fi poviedky sa do knihy prepašovali aj cez ďalšie pridružené súťaže.

Až 47 hororových poviedok sa v tomto ročníku súťaže dostalo na stôl našim partnerom z vydavateľstva Artis Omnis. Víťazstvo v **Cene Béla** pre najlepšiu hororovú poviedku si tento rok odniesla držiteľka Ceny poroty **Mária Hanúsková** za poviedku *Gumák*. V hlavnej súťaži ju čitateľská verejnosť vyniesla na tretie miesto. Ďalší finalisti a finalistky spomedzi hororových poviedok boli: *Syn* (Andrea Farkašová), *Pravda alebo fikcia* (Marek Hubal), *Dom* (Zdenka Kollárová) a *Čerešňová* (Martin Kuruc). Okrem tých sme ešte do knihy vybrali hororové poviedky *Vytúžený dôchodok* (Adam Šimunek) a *Mlaská to v tme* (Eva Myjavcová).

Opäť najviac je v našej súťaži fantasy poviedok. Tento rok sa ich do druhého kola prešmyklo 73. Ocenenie pre **Najlepšiu fantasy poviedku** zastrešuje občianske združenie Fantázia. Po viacerých finálových umiestneniach v minulých rokoch sa víťazstva dočkal **Pavel Hlubík** s poviedkou *Aj obrazy ťa môžu zabiť*. Musím povedať, že vo finálovej päťke boli tri texty, z ktorých som vôbec nevedel vybrať víťaza a „obrazy“ to získali až po diskusii v našom domovskom združení. Do finále sa teda prebojovali ešte poviedky: *Prach a popol* (autorská dvojica Ivana Molnárová Dubcová a Miňo Tichý), *Ako vajce vajcu* (Tereza Stebylová), *Pleistocénny park* (Kristína Lenart) a *Ďalší všedný deň v Sodome* (Tomáš Slobodník). Posledná si strihla aj finále hlavnej súťaže, kde skončila na piatom mieste. Do zborníka sa dostali ďalšie fantasy poviedky aj vďaka Cene Bibliotéky a na koniec tohtoročnej knižky som vybral fantasy poviedku *Tam, kde to pramení* (Lucia Hošťáková).

Funkciu editorky prvého kola a zároveň porotkyne **Ceny Bibliotéky** si na svoju hlavu vzala už druhý rok po sebe Jana Packová. To znamená, že nečítala iba 131 poviedok druhého kola, ale má za sebou kompletných 217 textov, ktoré ste poslali do súťaže. Najlepšou poviedkou tohto ročníka súťaže podľa Jany Packovej sa stala *Pamätaj na nás* autorky **Dominiky Sakmárovej**. Okrem toho sa do finále dostali poviedky: *Andrejov spiatočný lístok* (Ján Babarík), *Jama a chápadlo* (Sabina Godalyová), *Na koniec sveta* (Veronika Wan) a *Osemdesiattri kilometrov na D1* (Tomáš Hrábek). Poviedka Tomáša Hrábeka sa nakoniec stala víťaznou poviedkou hlavnej súťaže.

Novinkou tohto ročníka našej súťaže je nový partner súťaže pre autorky a autorov do 15 rokov – vydavateľstvo YOLI. Spomedzi desiatky prijatých textov, pričom najmladší autor mal iba 9 rokov, vyberal knižný skaut vydavateľstva IKAR Erik Fazekaš. Najviac ho zaujala poviedka **Adriany Sulíkovej** *V tieňoch*. Do finále sa ešte dostali poviedky: *ANIMARUM TENEBRIS* (Nikolas Kormoš), *Jeden deň vyzerá ako celý život* (Ren McEverty), *Sestra vlčice* (Sofia Šafaříková) a *Ja som to tušila* (Catherine Juliana Margaret Wardle). Víťazná poviedka tejto kategórie bola zároveň jedinou poviedkou mladého autora, ktorá sa prebojovala aj do druhého kola súťaže cez naše editorky. Verím, že v budúcom roku sa počet mladých autorov opäť zvýši a už dnes by som ich rád vyzval – skúste zvážiť používanie pseudonymov. O čo lepšie je, ak sa v takejto knihe vyníma priamo vaše meno a nie iba zahranične znejúci neznámy pseudonym...

Želám vám príjemné čítanie zborníka *Fantázia 2023* a ak si trúfnete, na konci knihy nájdete podmienky účasti v ďalšom ročníku. Pôjdete do toho?

Martinus Cenu Fantázie vrátane všetkých pridružených aktivít pre vás organizuje Občianske združenie Fantázia

MARTINUS CENA FANTÁZIE 2023:

1. miesto:

Tomáš Hrábek: Osemdesiattri kilometrov na D1

(Cena Fantázie a 300 €)

2. miesto:

Anastasia Sebastian: Za plotom spievajú víly

(200 €)

3. miesto:

Mária Hanúsková: Gumák

(100 €)

4. miesto:

Peter Janoviček: Ruža z Tivoli

(50 €)

5. miesto:

Tomáš Slobodník: Další všedný den v Sodome

(50 €)

Cena poroty:

Mária Hanúsková: Gumák

Cena spoločnosti ESET pre najlepšiu sci-fi poviedku 2023:

Lenona Štiblaríková: Čistič

Cena Bibliotéky 2023:

Dominika Sakmárová: Pamätaj na nás

Cena Béla pre najlepšiu hororovú poviedku 2023:

Mária Hanúsková: Gumák

Cena OZ Fantázia pre najlepšiu fantasy poviedku 2023:

Pavel Hlubík: Aj obrazy ťa môžu zabiť

Cena YOLI 2023 (pre autorov a autorky do 15 rokov):

Adriana Sulíková: V tieňoch

Výsledky boli vyhlásené 11. 11. 2023

na medzinárodnom knižnom veľtrhu Bibliotéka